

Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları No:23

ATATÜRK VE CUMHURİYET'E ARMAĞAN

Cilt I

EDİTÖRLER

Yrd. Doç. Dr. Adil Adnan ÖZTÜRK

Yrd. Doç. Dr. Günver GÜNEŞ

Mayıs 2006, Aydın

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

ÖNSÖZ

Yrd. Doç. Dr. Adil Adnan ÖZTÜRK

Cumhuriyet'in İlanı ve Aydın'da Cumhuriyet

Kutlamaları..... 1-31

Yrd. Doç. Dr. Nilgün YENİCE

Atatürk'ü Anlamak..... 33-38

Yrd. Doç. Dr. Şahin BARANOĞLU

Türkçe ve Cumhuriyet..... 39-61

Yrd.Doç.Dr. Halil MUTİOĞLU

Küreselleşme, Post Kemalizm ve Yeni Sol..... 63-75

Yrd. Doç. Dr. Günver GÜNEŞ

Türk Devrimi ve Aydın Kenti..... 77-97

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÜRETEN

Cumhuriyetimizin 80.Yılında Eskiçağ Tarihinin Yeri..... 99-104

Yrd. Doç. Dr. Mehmet BAŞARAN –

Yrd. Doç. Dr. Bülent ÇELİK

Tarih Ve Tarihçiliğimizin Gelişimi..... 105-117

Yrd. Doç. Dr. Ercan HAYTOĞLU

Kore Savaşı ve Aydın Kore Şehitleri İle Gazileri..... 119-170

Prof. Dr. Duran NEMUTLU

Atatürk ve Eğitim..... 171-179

Çiğdem Kocaman

Harf Devrimi 181-206

Pınar SARP KAYA

Cumhuriyet Dönemi Eğitiminde Nitelik Sorunları..... 207-226

Yrd. Doç. Dr. Servet Şen

Çağdaş Eğitimde Okulöncesi Eğitimin Yeri..... 227-237

Yrd.Doç.Dr. Ruhi SARP KAYA

Cumhuriyet'in 80.Yılında Eğitimde Kadınların Konumu... 239-252

Prof. Dr. Seda SARACALOĞLU 21.Yüzyılda Öğretmen Adaylarının Nitelikleri.....	253-290
Okt. Osman SAÇIKARA Cumhuriyet Kültürü ve Çok Sesli Müzik Devrimi.....	291-295
Okt. Gözde İÇYÜZ Şapkanın Öyküsü.....	297-300
Yrd.Doç.Dr. Yücel BOZDAĞLIOĞLU – Arş.Gör.Abdullah ÖZDEMİR Cumhuriyet'in 80.Yılında Türkiye'de Ekonomik ve Sosyal Dönüşüm.....	301-315
Arş. Gör. Dr. Ece Aksu ARMAĞAN Cumhuriyet'in 80.Yılında Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde İhracata Yönelik Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	317-341
Arş. Gör. E. Yasemin UYAR Türkiye İhracatının Yükselen Ekonomiler İçindeki Konumu ve Dünya İhracatında Rekabet Edebilirliği.....	343-363
Yrd.Doç.Dr.Sevinç ORHAN Cumhuriyet'in 80. Yılında Finansal Piyasalardaki Gelişmeler.....	365-392
Arş. Gör. Umut EVLİMOĞLU Cumhuriyet'in 80.Yılında Türkiye'de Ticaret Borsalarının Gelişimi ve Ekonomideki Rolü.....	393-409
Arş. Gör. Fahriye GÖZGÜ – Yrd.Doç.Dr. Halil MUTİOĞLU Cumhuriyet'in 80.Yılında Ticaretin Değişen Yapısı ve E-Ticaret.....	411-426
Arş. Gör. Aslı YENİPAZARLI Cumhuriyet'in 80.Yılında Küresel Ekonomik Bütünleşme Sürecinde GAAT, DTÖ ve Türkiye İlişkileri.....	427-442
Arş.Gör.Hakan ASLANER Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonomi.....	443-460

<i>Yrd.Doç.Dr .Funda ÇONDUR –</i> <i>Arş.Gör.Abdullah ÖZDEMİR</i> Türkiye’de Bankacılık Sisteminin Finans Sistemi İçindeki Yeri ve Sorunları.....	461-484
<i>Yrd.Doç.Dr.Mustafa DOĞANER –</i> <i>Arş.Gör. Fatma YÜKSEL</i> Pazarlama Anlayışındaki Gelişmeler:Kavramsal Bir İnceleme.....	485-499
<i>Arş.Gör. Harun KILIÇASLAN</i> Devlet Borçlanmasının Hukuki Dayanakları ve Borçlanmaya İlişkin Bir Değerlendirme.....	501-513
<i>Dr. Ömer ÖZPINAR</i> Ekonomik Küreselleşme ve Türkiye’nin Konumu.....	515-538
<i>Arş.Gör.H. Kutay KESİM</i> Avrupa Birliği’nde Kamu Hizmetlerinin Özelleştirilmesi ve Avrupa Toplulukları Adalet Divanı’nın İlgili İçtihadının Analizi.....	539-557
<i>Arş.Gör.İsmet ATEŞ</i> Cumhuriyet’in Sekseninci Yılında Ulaştırma Politikalarının Yük ve Yolcu Güvenliğine Etkileri.....	559-566
<i>Arş. Gör. Fatma Neval GENÇ</i> Kamu Yönetiminde Değişim ve Cumhuriyet’in 80.Yılında Türk Kamu Yönetiminin Dönüşümü.....	567-585
<i>Yrd.Doç.Dr. Ergun ŞİMŞEK</i> Yeni Yüzyılda Yeni Tarımsal Politikalar Uygulamasını Zorunlu Kılan Nedenler ve Ziraat Mühendislerinin Zorunlu İstihdamının Değerlendirilmesi.....	587-599
<i>Yrd.Doç.Dr.Mesut ÇAKIR – Arş.Gör.Yusuf KADERLİ</i> Nazilli’deki Yatırımcı Profili ve Bu Yatırımcıların Hisse Senetlerine Yaptıkları Yatırım Miktarını Etkileyen Faktörlerin Analitik İncelenmesi.....	601-619

<i>Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul AGARTÜRK</i> Cumhuriyet'in 80. Yılında Türkiye'de Yerel Yönetimlerde Özerklik Sorunu.....	621-642
<i>Arş.Gör. Ramazan KILIÇ</i> Yerel Yönetimler Sayıştayları: Fransa Örneği.....	643-652
<i>Yrd.Doç.Dr.Ali PETEK – Yrd.Doç.Dr.Mesut ÇAKIR</i> Atça Belediyesi Hane halkı Gelir Tüketim Eğiliminin Araştırılması.....	653-676
<i>Yrd. Doç. Dr. Sultan BAYSAN</i> Cumhuriyet'in 80. yılında Aydın'da Turizm.....	677-692
<i>Okt. Deniz SERİ</i> Samim KOCAGÖZ'ün Öykücülüğü.....	693-696
<i>Okt. Fatma NEMUTLU</i> Dünden Bugüne Yaşamın Soluğunda Takı.....	697-704

CUMHURİYETİMİZİN 80 inci YILINDA ESKİÇAĞ TARİHİ' NİN YERİ

Yrd.Doç.Dr. Hüseyin ÜRETEN*

Eskiçağ ya da İlkçağ, diğer çağların yani Ortaçağ, Yeniçağ ve Yakınçağ'ın yanında, yer ve zaman bakımından hep aynı ölçüler içinde değerlendirilmemiştir. Daha geçen yüzyılın başlarına değin "Eskiçağ" denilince, zaman olarak Eski Hellen ve Roma dönemleri, yer olarak da Akdeniz Bölgesi ile çevresi anlaşılmaktaydı. Diğer bölgeler ilgileri oranında, derece derece, göz önünde tutulmaktaydı. Tarihçi Eduard Meyer¹ tarafından 'Evrensel' yani 'Genel Tarih' kavramı ortaya atılalı ve düşünce olarak yaygınlaşalı beri, bugünkü "Eskiçağ" kavramı ortaya çıkmıştır. Gelenekleşmiş Yunanistan ve Roma'nın yanı sıra, Mezopotamya, Mısır, İran ve Anadolu, eski kültür merkezleri olarak ortaya çıkınca, bugün Eskiçağ araştırma alanı, yer olarak Avrupa'nın Akdeniz'e komşu bölgeleri, Kuzey Afrika'yı, Önyasya'yı kapsamaktadır. Başka bir ifadeyle 'Humanizma' ve 'Rönesans' hareketleri içinde belirginleşmiş olan Eskiçağ kavramı, önceleri yalnızca Eski Hellen ve Roma Tarihlerini kapsarken, 19.y.y.'da Eski Önyasya-Mısır yazı ve dillerinin çözülmesiyle zaman ve yer bakımından genişlemiştir. Öyle ki bugün "Eskiçağ" denilince iki ayrı kültür çevresinin tarihi anlaşılmaktadır. Önyasya-Mısır (Eskidoğu) ve Hellas-Roma (Eskibatı); doğal olarak Avrupa, Asya ve Afrika'da bu kültür çevreleri ile doğrudan doğruya ilişkide bulunan bölgelerin tarihi de yine "Eskiçağ" çerçevesi içindedir.²

Uygarlıkların beşiği Mezopotamya ile özgür düşünce ve pozitif bilim felsefesini geliştiren eski Batı dünyası, daha genel bir deyişle Asya ile Avrupa arasında bir köprü görevi üstlenen Anadolu, bu benzersiz konumu gereği en eski zamanlardan beri albenisiyle cezbettiği insanların göçlerine ve yerleşmelerine sahne olmuştur. Sonuçta coğrafi konumu, ziraata elverişli toprağı ve iklimi, zengin maden yataklarıyla sahip olduğu bütün bu bölgesel özellikleriyle Anadolulu kültür, kaynağını yarımadanın kendine özgü jeopolitik özelliğinden almıştır. Kısacası Ekrem Akurgal'ın deyişle, "Anadolu'ya gelen bütün topluluklar yarımada potasında

erimiş ve onun sonunda bugünkü Türkiye ortaya çıkmıştır".³ Üzerinde yaşadığımız bu toprakların sahip olduğu, böylesine çeşitli uygarlıklara sahip bir başka bölgeye dünyanın hiçbir yerinde rastlamak mümkün değildir. Bunlar bizim zenginliklerimizdir ve gün ışığına çıkarılması gerekmektedir. Aslında Eskiçağ Türkiye Tarihi üzerinde bugüne kadar pek çok araştırma ve inceleme yapılmıştır. Ancak, bu çalışma ve araştırmaların büyük bir bölümü ne yazık ki yabancı bilim adamları tarafından gerçekleştirilmiş bulunmaktadır.

Cumhuriyetle birlikte girilen aydınlanma savaşında, ulusal kimliğin özelliklerinin meydana çıkartılması ve topluma özgüven verilmesi için Türk Tarihinin bilimsel yöntemlerle incelenmesi gerektiği Atatürk'ün Afet İnan'a 'Tarih, Arkeoloji ve Antropoloji' ye ilişkin olarak yazdırttığı şu sözlerle daha iyi ifade edilmektedir:

"Tabiatı bilirsiniz ki hiçbir şey yok olmaz. Ne bir ses, ne bir söz, ne bir hareket...olduğu Çağ ne kadar eski veya yeni olursa olsun, bütün bu oluşlar oldukları andaki gibi tabiat içindedir. Bu dalgalanmada zaman ve mesafe mefhumu yoktur. Bugün dünyanın herhangi bir köşesinde söylenen sözü veya akis yapan hareketleri yine dünyanın herhangi bir köşesinde aynı anda işitmek, dinlemek, zaptetmek mümkün olduğunu görüyoruz".

"Yine bizi saran tabiat unsurları içinde, binlerce ve binlerce sene evvel söylenmiş sözleri olduğu gibi toplayıp tespit etmek imkanına elbette varılacaktır. Tabiatın bugün için esrar dolu sinesine gireceği muhakkak görülen insan zekası, beklenen hakikatleri ortaya koyacaktır."

"Yine bu insan zekasıdır ki, beklediğimiz neticeyi elde etmemiş olmakla beraber, bugünkü araştırmacı zekaları tatmin edecek ve tarihi aydınlatacak yeni metotlar ve ilimler bulunmuştur."

"İşte Arkeoloji ve Antropoloji, o ilimlerin başında gelir. Tarih, bu son ilimlerin bulunduğu belgelere dayandıkça temelli olur. Tarihi bu belgelere dayanan milletlerdir ki, kendi aslını bulur ve tanır."

"İşte bizim tarihimiz, Türk Tarihi, bu ilim belgelerine dayanır. Yeter ki, bugünün münevver (aydın) gençliği, bu belgeleri vasıtasız tanısin ve tanıtsın"⁴

Bu sözlerle çok uluslu bir imparatorluğun çöküşünden ulusal bir devlet yaratmanın öncüsü olan Mustafa Kemal'in tarih çalışmalarına ağırlık verdiği ve Türk milletini yaratmak için iki yol takip ettiği daha net

olarak anlaşılmaktadır. Bunlardan biri Tarih tezidir. İkincisi genç nesilleri bu ruhla yetiştirmektir, yani memleketteki eğitim bir elden kontrollü olarak, milli devletin kontrolü altında yapılacaktır. Kültürümüzün çağdaş kültür seviyesine çıkmasını ve onun da üstüne çıkmasını isteyen Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin kültür olduğunu ve Cumhuriyetin kültür temelleri üzerinde yükseleceğini söyler. Kültürün iki esaslı dayanağı olan Türk diline ve Türk tarihine büyük önem veren Atatürk, bu iki konu ile niçin çok yakından ilgilenmiş olduğunu da yine kendi sözleriyle şu şekilde ifade eder:

"Milli bilincin ayakta kalabilmesi ve uyanık bulunması için dil ve tarih konularında çalışmaya mecburuz."

Türk dilini, tarihini ve coğrafyasını araştırarak donanımlı gençlerin kendi ülkemizde yetişmelerini arzulayan Ulu Önder Atatürk, Türk tarihi üzerinde bilimsel çalışmaların yapılması için ilk olarak, İstanbul Darülfünununa bağlı olarak ders vermekte olan Fuad Köprülü'ye 1924 yılında Türkiyat Enstitüsü'nü kurdurmuş, Enstitü için gerekli olan parayı da kendisi vermiştir. Daha sonra Atatürk, önemle üzerinde durduğu Türk Tarihi çalışmalarını daha yakından izleyebilmek için de Ankara'da 1931 yılında Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'ni kurmuştur.* Daha sonra Türk Tarih Kurumu adını alacak olan bu bilim kuruluşu yurt içinde ve yurt dışında Türk Tarihini yetkiyle temsil edecektir.

Ulus-toplum ve ona ilişkin kültür, tarih denen süreçte oluşmaktaydı. Atatürk bunu çok iyi anladığı için tarihe büyük önem vermiştir. Örneğin, 9 Ocak 1936 yılında Cumhuriyet Türkiye'sinin başkentinde kurulan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Tarih Bölümü'ne (ilk kuruluştaki adıyla enstitüsüne) ilk atanan bilim adamları Atatürk'ün direktifiyle Fakülte kurulmadan önce Prof.Dr.Halil Demircioğlu (Almanya), Prof.Dr.Bekir Sıtkı Baykal (Almanya), Prof.Dr.Şinasi Altındağ (Almanya), Ord.Prof.Dr.Enver Ziya Karal (Fransa) burs kazanarak doktoralarını Avrupa'da tamamlamışlardır.** Bugün Sümer, Eti, Mısır, Etrüsk, Grek ve Latin kültürleri adı altında anılan ve hepsi Türk atalarımız tarafından kurulan bu kültürlerde, Türk dili köklerini aramak tarihin bize verdiği en doğal hak, Atatürk'ün ise bizlere yüklediği en kutsal görevdir.

Geçmişte ve bugünde Tarih Bölümü bünyesinde yer alan *Eskiçağ Tarihi*, sözünü ettiğimiz bu gaye ve hedefler doğrultusunda üzerine düşen

görevi yapmış ve yapmaktadır. Gerçekten merhum Prof.Dr. Şemşeddin Günaltay'ın 1936 yılında başlatmış olduğu çalışmalar, merhum hocalarımızdan Prof.Dr.Halil Demircioğlu, Prof.Dr.Füruzan Kınal ve Prof.Dr. Afet İnan tarafından daha bir şevk ve özveriyle sürdürülmüştür.⁵ Bugün de Atatürk'ün istek ve direktifleri doğrultusunda kurulan Tarih bölümlerine bağlı Eskiçağ Tarihi bilim dallarında yukarıda isimleri anılan değerli hocaların öğrencileri hatta onların da öğrencileri tarafından yine aynı şevk ve özveriyle devam ettirilmektedir.

Cumhuriyetimizin 80inci yılında Eskiçağ Tarihi özellikle de Türkiye Eskiçağ Tarihi alanlarında yapılan bilimsel araştırmaların yayınlarındaki artış gözle görülür ölçüde olup bizleri fazlasıyla sevindirmektedir. Şunu vurgulamalıyım ki bu alanda gerçekleştirilen bilimsel inceleme ve araştırmaların bir kısmı ilgili fakülteler tarafından değişik adlarla çıkartılan dergilerde –*Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi, Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi vb.* - yayınlanmakla birlikte bunlarla sınırlı kalmayıp başta Türk Tarih Kurumunca yayınlanan *Bellekten* olmak üzere değişik kurumların ya da özel yayınevlerinin sahibi olduğu diğer dergilerde de yayınlanmaktadır.***

Bilindiği üzere 1950'den sonra yurt düzeyinde sayıları gün geçtikçe artan yeni üniversiteler açılmaya başlamıştır. İşte bu üniversitelerden biri de 1992 yılında kurulan Adnan Menderes Üniversitesi'dir. Üniversitemiz 03.07.1992 tarihinde 3887 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin değiştirilerek kabulüne dair 2809 sayılı Kanun ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun ile kurulmuştur. Tarih Bölümü de 03.07.1992 tarih ve 3887 Sayılı Kanuna ek 8.Madde ile kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı bünyesinde, Eskiçağ Tarihi, Ortaçağ Tarihi, Genel Türk Tarihi, Yeniçağ Tarihi, Yakınçağ Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi olmak üzere altı anabilim dalı ile 2000 yılında kurulmuştur. 2003-2004 Eğitim-Öğretim Yılında eğitim hayatına başlayan Tarih Bölümü, 1 Profesör, 3 Yardımcı Doçent, 1 Öğretim Elemanı (Okt.Dr.) ve 1 Araştırma Görevlisi'nden oluşan akademik bir kadroya sahiptir.

Netice itibarıyla eski devirlerden beri Anadolu'ya göç yoluyla gelen her kavim, ister istemez kendinden önceki kültürlerin mirasçısı olmak zorunda kalmıştır. Biz Türklerin özelliği de bu kültür olgusunun en uzun ve en sonuncu halkasını oluşturmamızdır.⁶ Bu özellikten dolayı Türkiye, tüm eski Anadolu kültürlerine bilinçli bir şekilde ve batı ülkelerindekinden çok daha fazla biçimde bir yaklaşım ve sentez niyetiyle ortaya çıkmak zorundadır. Bir Eskiçağ Tarihçisi olarak bu olanağı Atatürk devrimlerinin açtığı aydınlık yolda elde etmenin gururuyla dileğim, Türk gencinin Atasının çizdiği ana ilke ve hedeflerden sapmadan, bu hedefleri günün ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirecek yeni düzenlemelerle görevlerini günden güne daha yükselen bir başarı ile sürdürmeleridir.

Cumhuriyetimizin ilk yıllarından başlayarak Eskiçağ Tarihi'nin başarılı bir grafik sergilediğini kıvançla izlediğimiz Cumhuriyetimizin 80inci yılında, Tarih biliminin ve doğal olarak da Eskiçağ Tarihi bilim dalının gerçek kurucusu olan aziz Atatürk başta olmak üzere, geçmişte değerli hizmetler vermiş ve aramızdan ayrılmış bulunan değerli öğretim üyelerine, bugün hayatta ve aramızda olan sevgili hocalarımıza ve halen görevlerini sürdüren meslektaşlarımıza teşekkürlerimi sunarım.

DİPNOTLAR

* Yrd.Doç.Dr. Hüseyin ÜRETEN, Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü (Eskiçağ Tarihi) Öğretim Elemanı.

¹ Meyer, 1902; Eduard Meyer (1855-1930)'in kaleme aldığı Geschichte des Altertums adlı eseri V cilttir. Ancak, söz konusu eser ne yazık ki İ.Ö. 350 yılında sona ermektedir.

² İplikçioğlu, 1990, s.16vd.; Eskiçağ Tarihi araştırmalarının tarihçesi hakkında ise bkz.s.34-44.

³ Akurgal, 1989, s.XI vd.

⁴ Turan, 2003, s.203-235.

* Atatürk, Cumhuriyet Türkiye'si'nin başkenti Ankara'da değişik kurumlar kurmuştur. Bunlardan ilk üçü birer yıl arayla kurulmuştur: (1924) Musiki Muallim Mektebi (Ankara Devlet Konservatuvarı), (1925) Hukuk Mektebi (Hukuk Fakültesi), (1926) Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü (Gazi Eğitim Enstitüsü), (1933) Yüksek Ziraat Enstitüsü ve beşinci sırada ise 1936 yılında kurulan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi yer almaktadır.

** Tarih dışında coğrafya, arkeoloji, antropoloji, eski Önasya dilleri ve değişik filoloji alanlarında da yurt dışında ihtisas yapmak üzere çok sayıda genç gönderilmiştir.

⁵ Çapar, 2003, s.296 vd.

- *** Arkeoloji ve Sanat Dergisi (Arkeoloji ve Sanat Yayınları), OLBA (Mersin Üniversitesi Kilikia Arkeolojisini Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları), Aydın Kültür Sanat Dergisi (Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları)...vb.
6 Ünal, 2000, s.69 vd.

KAYNAKÇA

- Akurgal, 1989. Ekrem Akurgal, *Anadolu Uygarlıkları*, İstanbul, 1989.
Çapar, 2003. Ömer Çapar, "*Tarih Araştırmalarında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Yeri*", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi 66.Kuruluş Yıldönümü Anı Kitabı*, s.294-297.
İplikçioğlu, 1990. Bülent İplikçioğlu, *Eskiçağ Tarihinin Anahatları I*, İstanbul, 1990.
Meyer, 1884. Eduard Meyer, *Geschichte des Altertums*, c.V, Berlin, (1884-1902).
Turan, 2003. Şerafettin Turan, "*Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Türkiye'nin Bilim Eğitim ve Kültürel Yaşamındaki Yeri*" *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi 66.Kuruluş Yıldönümü Anı Kitabı*, Ankara, 2003, s.203-235.
Ünal, 2000. Ahmet Ünal, *Hititler-Etiler ve Anadolu Uygarlıkları*, İstanbul, 2000.